

. . . *The Japanese would help the Indonesians and together they would attain common prosperity.*

*I returned to Purwokerto with the impression that the Japanese were drunk with victory.*¹

★

Het was in de Nederlandse tijd maar zelden voorgekomen dat een regent door het gouvernement was afgezet, maar de Japanners gingen daar veelvuldig toe over. Uit de gegevens welke Heather A. Sutherland verzamelde voor haar in '73 gepubliceerde studie over de bestuursaristocratie op Java², blijkt dat er van 67 regentschappen (de 12 in de Vorstenlanden zijn niet meegeteld) maar 18 waren die van het begin tot het einde der bezetting dezelfde regent hadden – in 49 regentschappen werd de regent vervangen, in 15 van die 49 twee, in 3 drie keer. De helft van de nieuwe regenten had tevoren de functie van *patih* uitgeoefend, tot de anderen behoorden zestien regenten die uit andere regentschappen waren overgeplaatst, kwamen anderen uit de lagere rangen van het inheemse bestuursapparaat of uit de kringen van inheemse burgemeesters maar er waren onder hen, voorzover bekend (niet van allen zijn de gegevens beschikbaar), drie volledige buitenstaanders: een arts, een vroegere inspecteur van het ziekenhuiswezen en een onderwijzer.³ De Japanners braken dus in vèrgaande mate met de regels welke het Nederlandse gouvernement steeds had gevolgd.

Wat de bezetter tot al die wijzigingen bracht, is niet in bijzonderheden bekend – de veronderstelling ligt voor de hand dat zij tot de benoeming van nieuwe regenten overgingen in al die gevallen waarin zij over het functioneren van de oude niet tevreden waren. Ontevredenheid met betrekking tot de regenten bestond er ook bij anderen. Los nog van het feit dat zij het waren die maatregelen dienden uit te voeren welke zwaar op de bevolking drukten, wekte de mate waarin verscheidenen hunner, bevrijd van het strikte toezicht dat het Nederlands gouvernement steeds had uitgeoefend, hun familierelaties voortrokken, aanstoot. De Japanse resident van Soerabaja riep begin oktober '42 alle hogere inheemse bestuurders van zijn residentie bijeen om, zo noteerde een Nederlander in zijn dagboek, hen te kapittelen

¹ A.v., p. 5.   ² H. A. Sutherland: *Pangreh Pradja. Java's Indigenous Administrative Corps and its Role in the Last Decades of Dutch Colonial Rule.*   ³ A.v., p. 526–7.